Guies de pronunciació del català

http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio

Josefina Carrera-Sabaté (UB)

Pilar Prieto Vives (Icrea-UPF)

Universitat de Barcelona
filcat UB
upf. Universitat Pompeu Fabra Barcelona
*iCrea
Foncat
Grup d'Estudis de Prosòdia

Sons del català: ensenyament de la pronúncia?

Roser Güell Isern (IdT): actors i músics de l'Institut del Teatre

Primers passos de les *Guies de pronunciació del català*: 2010 (PMID-UB)

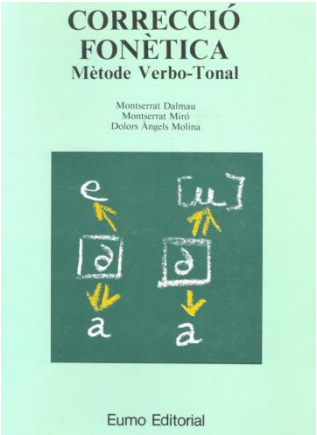

Fonet: pràctiques de fonètica

GONZÀLVEZ, HÉCTOR i als.

(2007) *Fonet, pràctiques de fonètica*. Alacant, Universitat d'Alacant. Biblioteca de Filologia Catalana Digital.

• "Fonet: pràctiques de fonètica". La Universitat d'Alacant ha editat un CD per a practicar la fonètica valenciana. Aquest material docent s'ha publicat amb l'ajuda del Secretariat de Promoció del Valencià i del Departament de Filologia Catalana dins del marc del conveni per a la promoció de l'ús social del valencià firmat per la Universitat d'Alacant amb la Conselleria de Cultura, Educació i Esport de la Generalitat Valenciana. La Universitat d'Alacant ha enviat el CD als centres d'ensenyament públics de le comarques d'Alacant.

Instruccions: el programa Fonet està comprimit en format zip. El programa sencer (sense comprimir) ocupa 611 MB. En descarregar-lo, heu de descomprimir-lo i podeu optar per: a) copiar-lo en un CD (el programa té reproducció automàtica); b) copiar-lo en un directori del disc dur del vostre ordinador.

Per a executar-lo des del disc dur o des del CD en el cas que no tingueu activada la reproducció automàtica, cal fer doble clic sobre l'arxiu Fonetica.exe.

- Descarrega el programa (cal una connexió a Internet ràpida)

Novetats↑

GALÍ

El català i l'occità, com moltes altres llengües, tenen diverses variants dialectals que presenten algunes diferències fonètiques i ortogràfiques. Els exercicis del Galí es poden fer en aquestes variants:

Català central
És la variant del català parlada a les comarques de Girona, Barcelona i Tarragona.

Català nord-occidental
És la variant del català parlada a les comarques de Lleida, a les Terres de l'Ebre i a la Franja Oriental d'Aragó.

Alguerès
És la variant del català parlada a la ciutat de l'Alguer, a l'illa de Sardenya.

Occitan d'Aran
És la variant de l'occità que es parla a la Vall d'Aran.

I. Consideracions prèvies

Llibertat a l’hora d’aprendre

Tecnologia al servei dels aprenentatges

Elements afavoridors en els aprenentatges de L2/LE

I. Llibertat a l'hora d'aprendre (i)

Cada cop més, la societat actual demana més llibertat a l'hora d'aprendre i, al mateix temps, més sentit pràctic en els aprenentatges que es consideren importants per als éssers humans.

En aquest sentit, iniciatives com les de Dale J. Stephens, fundador del que s'ha anomenat 'uncollege', estan prenent força en un món ple de canvis que no se sap cap on evolucionarà.

Aquestes iniciatives a favor de la llibertat estan pensades per a un individu capaç d'autogestionar-se, de cercar el que necessita i d'adaptar-se a les necessitats pròpies i de l'entorn propi.

http://www.surf.nl/en/publicaties/Documents/SURF%20magazines%20English/SURF03%20UK%20September%202012.pdf

I. Llibertat a l’hora d’aprendre (ii)

En el món universitari actual, en què l’estudiant es pot formar autònomament a partir de propostes que troba en l’aparador universitari, és indispensable crear eines per tal de contribuir al coneixement d’alguna parcel·la del saber científic, en aquest cas concret, la pronunciació de la llengua catalana

I. Consideracions prèvies

Llibertat a l’hora d’aprendre

Tecnologia al servei dels aprenentatges

Elements afavoridors en els aprenentatges de L2/LE

II. Tecnologia al servei dels aprenentatges (i)

molta diversitat de propostes al mercat

Generen un gran atractiu (hi ha qui les considera molt estimulants per a l'aprenentatge)

ofereixen un aprenentatge al llarg de la vida (lifelong learning)

permeten abordar problemes particulars dels aprenents

Però no estan pensades per substituir un tutor/guia en el procés d'aprenentatge

II. Tecnologia al servei dels aprenentatges (ii)

Entre les tecnologies destinades l'ensenyament de la pronunciació, es pot distingir entre:

1) sistemes destinats a practicar l'oralitat dels usuaris mitjançant informació visual

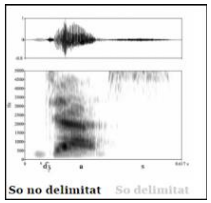

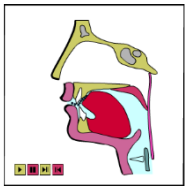

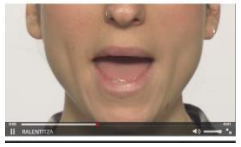

2) sistemes de gravació i reproducció, de reconeixement i síntesi de la parla o sistemes de diàleg (en el cas de la pronúncia, permeten localitzar errors per millorar l'articulació dels sons o l'entonació de determinades seqüències).

I. Consideracions prèvies

Llibertat a l’hora d’aprendre

Tecnologia al servei dels aprenentatges

Elements afavoridors en els aprenentatges de L2/LE

III. Elements afavoridors en els aprenentatges de L2/LE (i): aprenentatge de la pronúncia i informació visual

. Efecte McGurk

https://www.youtube.com/watch?v=aFPtc8BVdJk
http://www.youtube.com/watch?v=jtsfidRq2tw

.La informació visual que sembla més rellevant (Badin et al, 2010):

Moviments articulatoris dels llavis

Naturalitat de qualsevol visualització

III. Elements afavoridors en els aprenentatges de L2/LE: aprenentatge de la pronúncia i literatura popular i folklòrica

Reflex del pensament i les creences dels pobles

Literatura popular i folklòrica

Conté les claus socioculturals (hàbits, costums, actituds, valors) que és necessari conèixer per comunicar-se en una llengua

segones llengües /llengües estrangeres

abordar la dimensió sociocultural de la llengua

desenvolupar la funció motivadora

exercitar la **pronunciació** i **entonació** en diverses activitats comunicatives

(tècniques acumulatives, repeticions)

III. Elements afavoridors en els aprenentatges de L2/LE: aprenentatge de la pronúncia i cançó popular i folklòrica

facilita el treball d'aspectes segmentals i suprasegmentals

característiques mnemotècniques que s'associen, bàsicament, al ritme i melodia

càrrega cultural i emocional

Qualsevol aprenentatge que estigui vinculat a les emocions queda més ben fixat a la memòria

(música: llengua estimula les emocions; la música, encara més)
David Bueno (15.12.15)

Els aprenentatges es localitzen en connexions entre zones diferents del cervell.

Si en el moment de dur-los a terme tenim zones actives distants, l'aprenentatge és més eficient.

(Quan la música es combina amb la llengua hi ha zones més actives).
David Bueno (15.12.15)

IV. Elements afavoridors en els aprenentatges de L2/LE: relaxació

Les tècniques de relaxació ajuden a retenir grans quantitats d'informació i a aprendre més ràpid una llengua perquè permeten reduir els nivells d'angoixa, ansietat i estrès.

(Flak i Coulon, [1075] 2008).

2. Objectius del web

2.1. Objectius generals

Elaborar una interfície virtual amb materials interactius i d'autoaprenentatge a partir dels quals es pugui millorar la pronunciació dels sons del català.

Crear una eina d'ensenyament de la prosòdia del català a partir de situacions comunicatives concretes.

2. Objectius del web

2.1. Objectius específics

- Esdevenir un recurs útil per a qualsevol ensenyament de llengua oral en català (autoaprenentatge)
- Presentar diferents itineraris segons les llengües d'origen dels possibles usuaris (de moment, només hi ha l’espanyol).
- Ser una eina lliure i gratuïta que també pot ser aprofitada per un públic ampli

3. Implementació del web

3.1. Grups de treball

- Part prèvia (sensibilització de l'oïda):
  - Professora de l'Institut del Teatre de Barcelona (IdT) (Gemma Reguant Fosas)
- Part Segmental:
  - Grup d'innovació docent consolidat de la Universitat de Barcelona FONCAT (Josefina Carrera-Sabaté, M. Rosa Lloret Romañach, Clàudia Pons Moll, Ana M. Fernández), professors de diferents ensenyaments de la UB (Dolors Font, Agnès Rius, Francina Torres) i persones de suport, també de la UB (Jesús Bach, Enric Blanco, Eva Bosch, Rosanna Costantini, Lea Feliu, Josep Pons)
  - Professionals de l'IdT (Roser Güell –coordinació-, Begoña López López, Carlos Morera Perelló), actors formats a l'IdT (Martí Salvat Morín, Arnau Puig Casas, Aina Sánchez Cuscó, Alba Aloy, Ariadna Fígols, Oriol Escalé, Diana Roig)
  - Professors de la UdL (Joan Julià-Muné i Imma Creus Bellet)
- Part Suprasegmental:
  - Grup d'Estudis de Prosòdia de la UPF (Pilar Prieto, Joan Borràs i Paolo Roseano)

3. Implementació del web

3.2. Guies de pronunciació

- El web Guies de Pronunciació és el resultat de la col·laboració entre:
  - UB
  - Institut del Teatre
  - UPF
  - UdL

- Finançament:

Universitat de Barcelona-Recercaixa-UPF- MCOC

Guies de pronunciació del català

- El web
- Equip
- Abans de començar
- Llengües
- Entonació
- Enllaços
- Faq
- Notícies

El web

Guies de pronunciació del català

El web **Guies de pronunciació del català** és un espai gestionat pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, en col·laboració amb la Universitat Pompeu Fabra i l'Institut del Teatre de Barcelona, que té per objectiu oferir materials per a l'aprenentatge de la pronunciació del català com a llengua estrangera. Aquests materials estan pensats per abordar la pronúncia del català des d'una triple perspectiva complementària: l'articulació dels sons del català que poden resultar difícils, l'aprenentatge de la prosòdia lligada a actes de parla propis del català i la disposició corporal dels usuaris abans i durant les pràctiques que es proposen.

Els materials que es presenten pretenen completar altres recursos existents sobre la pronunciació i la descripció dels sons del català i també oferir activitats d'aprenentatge autònom que incorporen parts de la cultura catalana (cançons, dites o refranys, embarbussaments, etc.). Pel que fa al procediment de treball, s'ofereixen diversos exercicis autocorrectius i de repetició de models, així com la possibilitat de treballar amb els materials en vídeo i àudio i amb dues velocitats de parla (més ràpida i més lenta).

Aquesta eina d'accés obert inclou itineraris d'aprenentatge en funció de la llengua d'origen (de moment, hi ha l'espanyol), i també itineraris segons el nivell de català dels possibles usuaris (un de bàsic i un d'avançat).

Universitat de Barcelona · recerCaixa · upf. Universitat Pompeu Fabra Barcelona · idEC · Gobierno de España · Ministerio de Economía y Competitividad

3. Implementació del web

3.3. Part prèvia: sensibilització auditiva

- S'ofereix als usuaris una proposta de sensibilització de l'oïda per preparar-los corporalment per al treball dels segments i suprasegments.

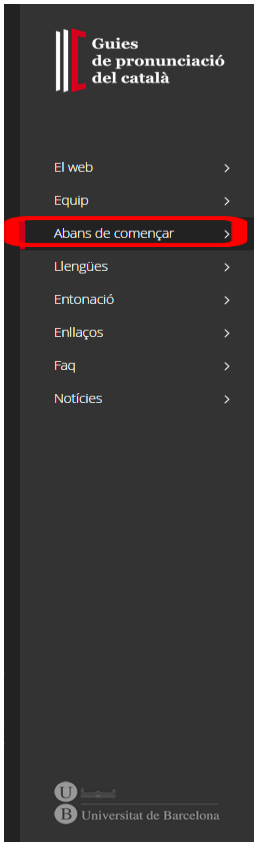

3. Implementació del web

3.3. L'apartat segmental

- Primera pantalla amb un quadre de sons del català amb correspondències lèxiques i amb marques de colors sobre la dificultat dels sons del català

Espanyol - Català

Mode d'articulació	Lloc d'articulació: Bilabial		Labiodental		Dental		Alveolar		Postalveolar		Palatal		Velar	
Oclusiu	p	b			t	d							k	g
Africat							t͡s	d͡z	t͡ʃ	d͡ʒ				
Fricatiu			f		θ		s	z	ʃ	ʒ			x	
Nasal		m						n				ɲ		ŋ
Vibrant								r						
Bategant								ɾ						
Lateral								l				ʎ		
Aproximant		β				ð						j		

Aquest so apareix als mots:
llibre
palla
ull

	Anterior	Central	Posterior
Tancada	i		u
Semi-tancada	e		o
Mitjana central		ə	
Semi-oberta	ɛ		ɔ
Oberta		a	

- Sons propis del català
- Sons comuns del català-espanyol però amb distribució diferent
- Sons propis del català i l'espanyol
- Sons propis de l'espanyol

3. Implementació del web

3.3. L'apartat segmental

- Cada so de color roig o taronja té una fitxa de treball que conté:
  - Explicacions articulatòries dels sons
  - Exercicis autocorrectius de discriminació auditiva
  - Propostes per introduir els sons en contextos diferents: mots aïllats, mots contextualitzats, frases, dites o refranys, embarbussaments, cançons, rondalles, etc. Característiques:

    Estan organitzades segons el grau de dificultat per a l'aprenentatge

    Es poden reproduir en vídeo i àudio

    Els exemples audiovisuals es poden reproduir a velocitat normal i lenta

    Els usuaris es poden gravar en la mateixa interfície per tal de comparar-se amb el model que hi apareix

Guies de pronunciació del català

[3]

- El web
- Equip
- Abans de començar
- Llengües
  - Espanyol - Català
- Entonació
- Enllaços
- Faq
- Notícies

Segueix-nos:

- Articulació
- Audicions
  - Audició I
  - Audició II
  - Audició III
  - Audició IV
- Mots aïllats
- Mots contextualitzats
- Frases
- Cançons
- Dites o refranys
- Fragments d'autor
- Rondalla
- Embarbussaments i divertiments
- Diàlegs
- Calaix de sastre

Universitat de Barcelona

C No té el so [ʒ] ni [ʃ]

6: Mostra la paraula

00:00 / 00:00

Escull la resposta:

A Té el so [ʒ]

B Té el so [ʃ]

C No té el so [ʒ] ni [ʃ]

7: Mostra la paraula

00:00 / 00:00

Escull la resposta:

http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio/exercicis/catala-espanyol/%CA%92/audicio3

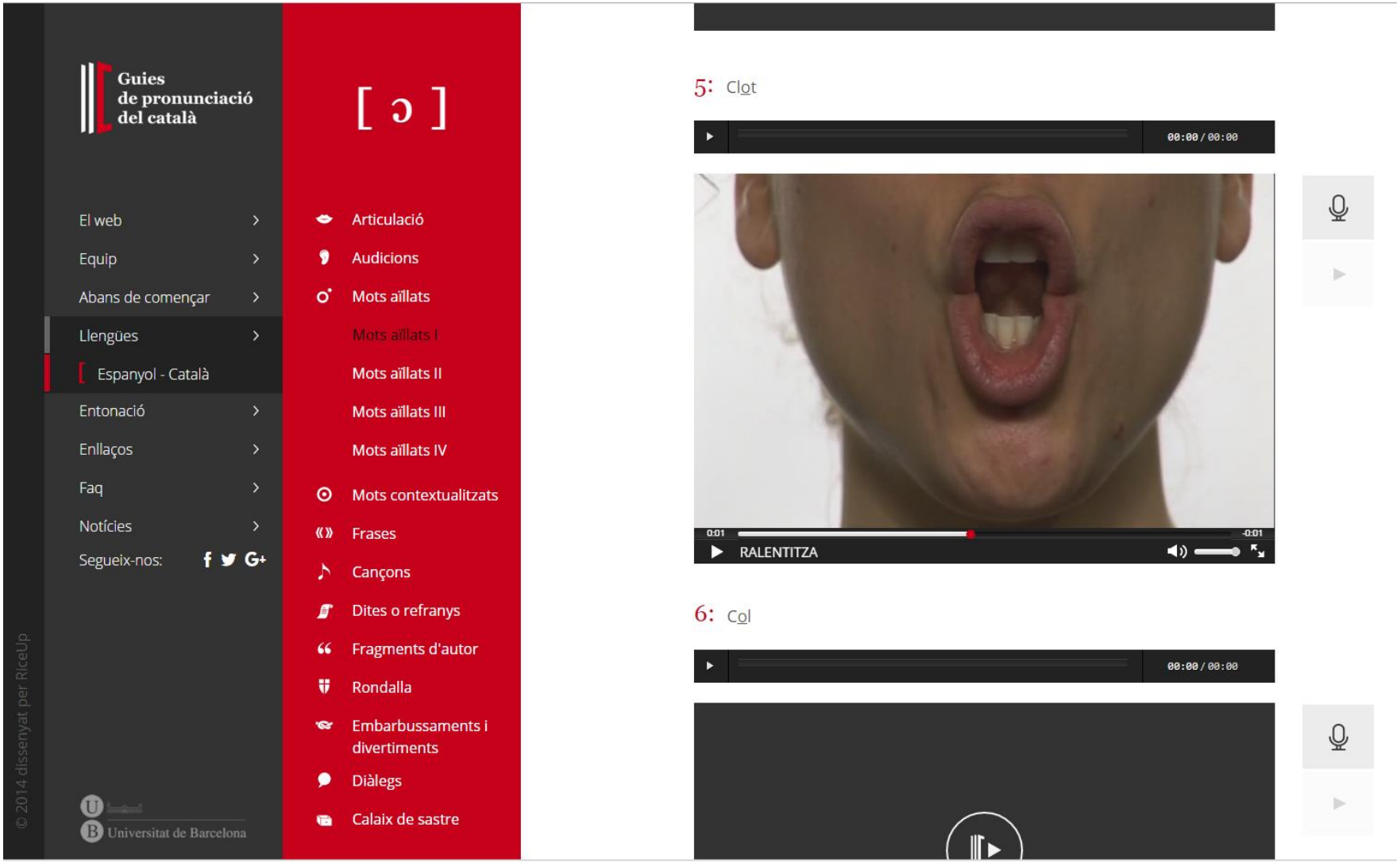

http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio/exercicis/catala-espanyol/%C9%94/mots-aillats

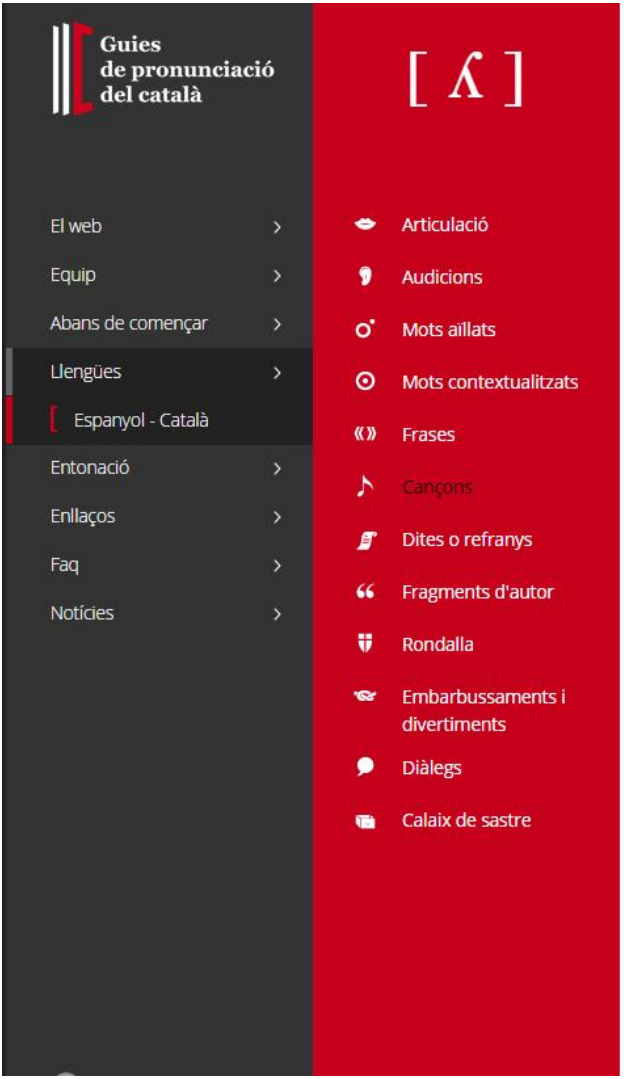

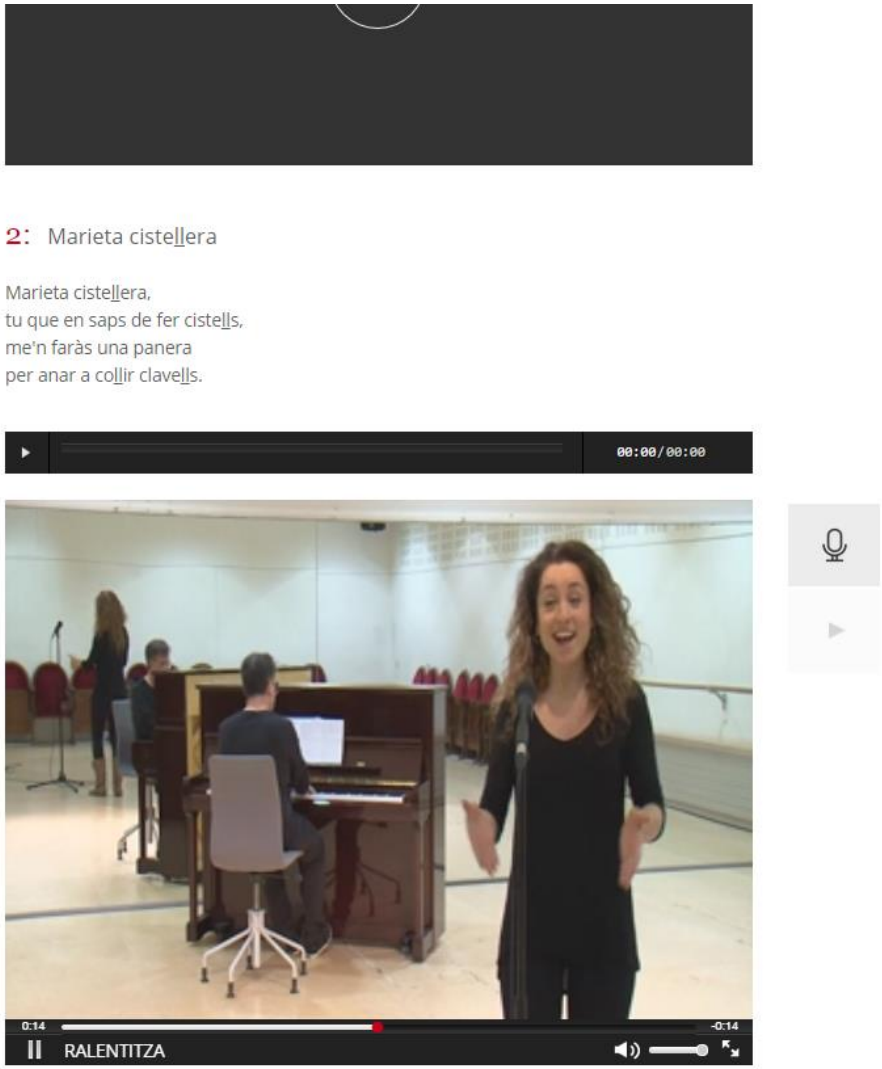

http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio/exercicis/catala-espanyol/%CA%8E/cancons

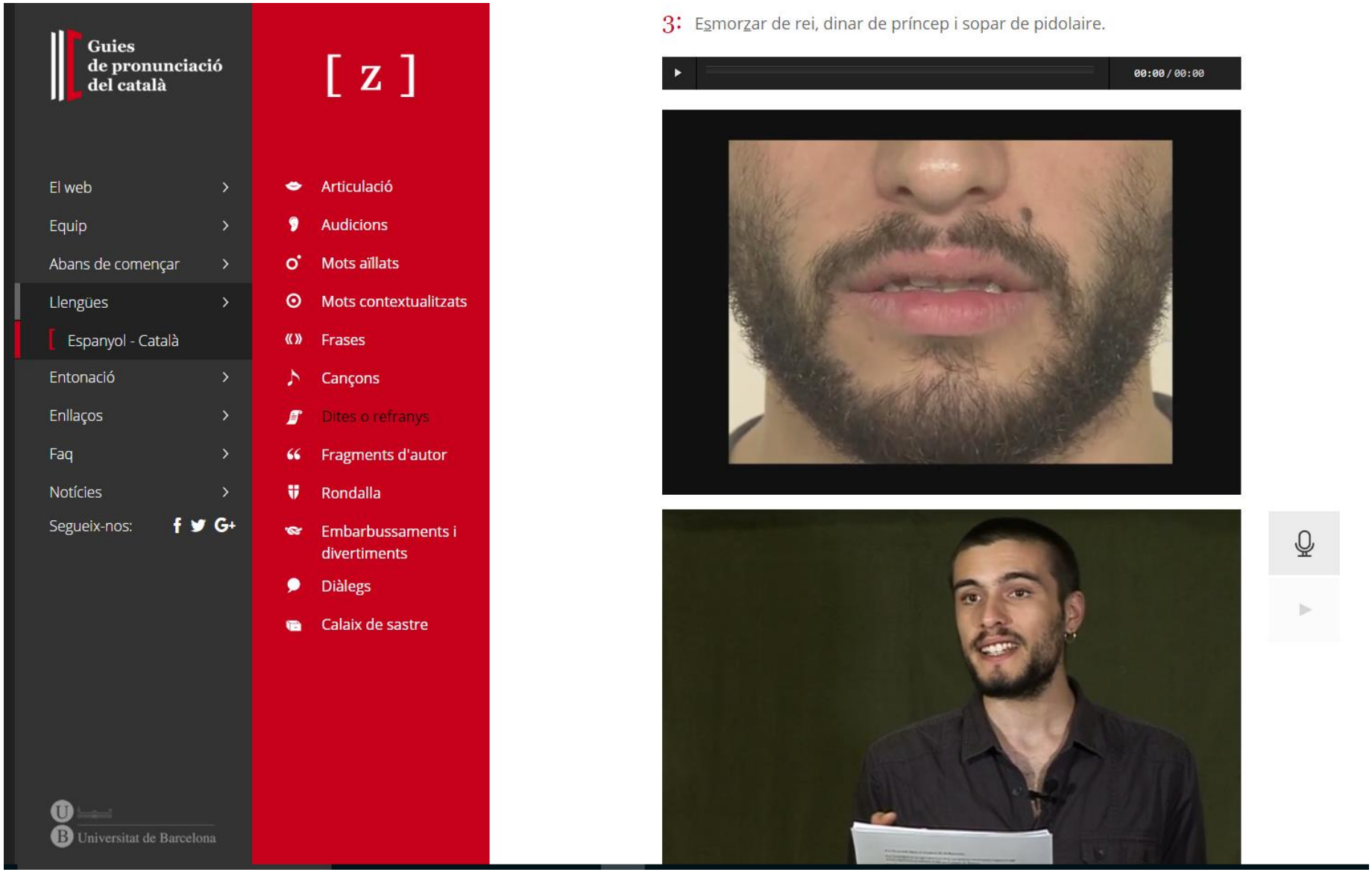

http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio/exercicis/catala-espanyol/z/dites-o-refranys

Ús de les Guies de pronunciació. Resultats

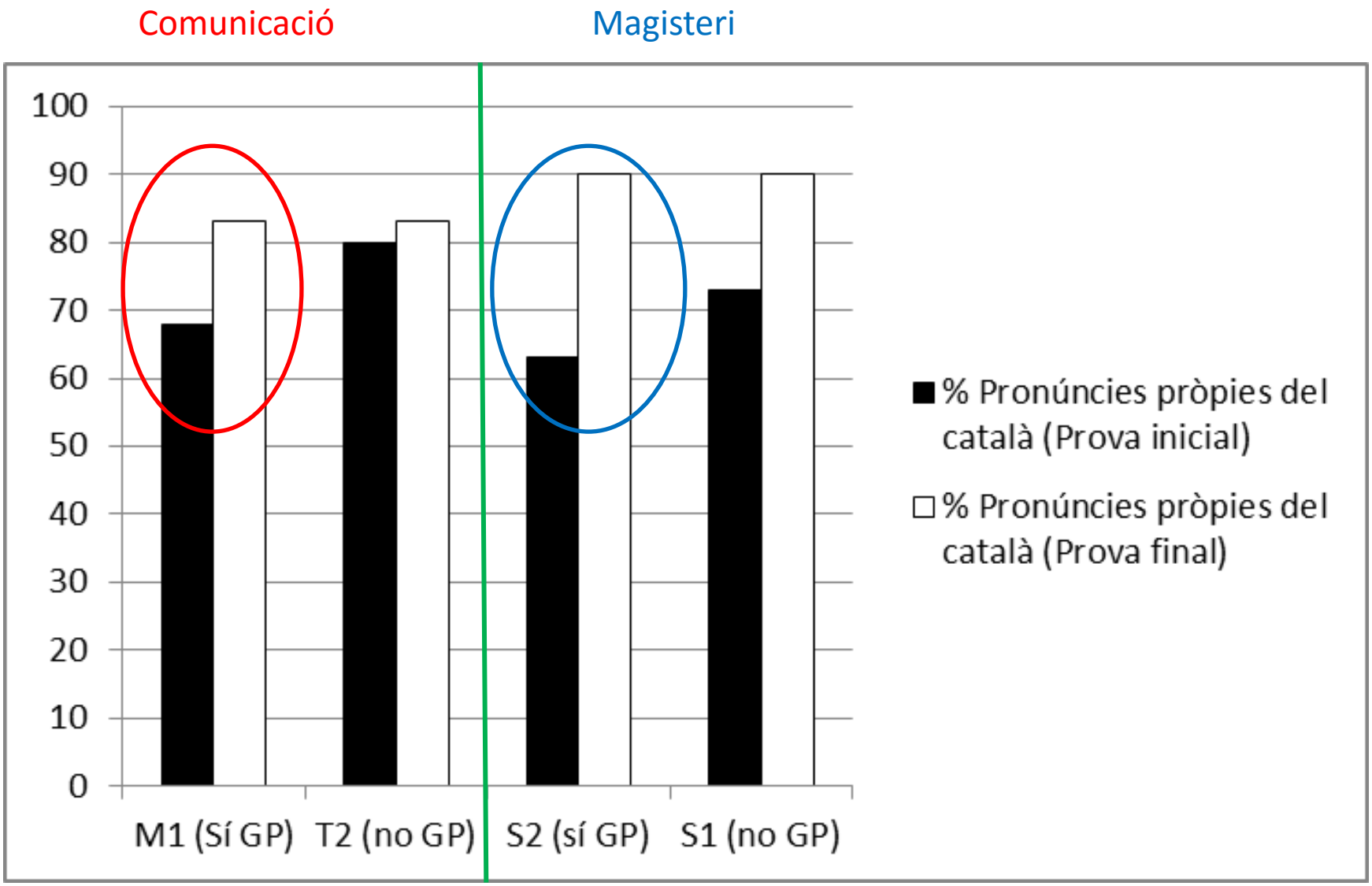

Carrera-Sabaté, Valls Alecha , Royo-Casals, Lloret Romañach (2015)

Guies de pronunciació del català

Entonació

Pilar Prieto
Joan Borràs
Paolo Roseano
Josefina Carrera

Grup d'Estudis de Prosòdia
Universitat Pompeu Fabra Barcelona
*iCrea
Universitat de Barcelona

L2 i entonació

- Els aprenents adults d'L2 tendeixen a mantenir l'entonació de la seva L1 (e.g., Delmonte 1988, Chun 1999).

- Actualment és un fet reconegut que l'ensenyament de l'entonació és un **component indispensable** del procés d'adquisició de competències comunicatives en una L2 (Chun 2002).

Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar (2002)

5.2. Competència lingüística comunicativa

5.2.1. Competències lingüístiques

5.2.1.4. La competència fonològica

La competència fonològica suposa el coneixement i l'habilitat per percebre i produir:

- la prosòdia o fonètica de la frase:
  accentuació i ritme de la frase;
  entonació.

	CONTROL DEL SISTEMA FONOLÒGIC
C1	Pot variar l'entonació i la corba melòdica de l'oració correctament a fi d'expressar matisos subtils de significat.
B2	Ha adquirit una pronunciació i una entonació clares i naturals.

5.2.1.6. La competència ortoèpica

A la inversa, els usuaris a qui es demana que llegeixin en veu alta un text preparat, o que utilitzin en la parla paraules que han après per la seva forma escrita, han de ser capaços de pronunciar correctament aquesta forma escrita. Això pot comportar:

- el coneixement de les implicacions de les formes escrites, especialment els signes de puntuació, en la redacció i l'entonació;

5.2.3. Les competències pragmàtiques

Les competències pragmàtiques es refereixen al coneixement que l'usuari o aprenent té dels principis segons els quals els missatges:

b) s'utilitzen per a la realització de funcions comunicatives (*competència funcional*);

5.2.3.1. La competència discursiva

	FLEXIBILITAT
B2	Pot ajustar el que diu i la manera de dir-ho a la situació i al destinatari, i adoptar el nivell de formalitat adequat a les circumstàncies.
	Pot adaptar-se als canvis de tema, d'estil i de to que es produeixen normalment en una conversa.

	CONTROL DEL SISTEMA FONOLÒGIC
C1	Pot variar l'entonació i la corba melòdica de l'oració correctament a fi d'expressar matisos subtils de significat.
B2	Ha adquirit una pronunciació i una entonació clares i naturals.

Malgrat això, la prosòdia sovint és totalment ignorada en programes d'ensenyament de llengües estrangeres (Wennerstrom 2001, Hurley 1992, Darcy 2015, entre altres).

Eina didàctica pensada com a **complement d'autoaprenentatge** (nivells C1, B2).

Independent de la llengua d'origen

Eina **lliure i gratuïta** que pot ser aprofitada qualsevol estudiant o professor.

Objectiu: Aconseguir que l'estudiant domini la producció de **16 patrons entonatius** i la seva adequació pragmàtica.

© 2014 dissenyat per riceup! studio

Universitat de Barcelona

Entonació

Descobreix les entonacions del català:

Assercions

Neutra
Exclamació
Obvietat
Dubte
Correcció

Peticions

Ordre
Prec

Preguntes

Total neutra
Total sorpresa
Total confirmació
Total repetició
Parcial neutra
Parcial sorpresa
Parcial prec
Parcial ordre
Parcial repetició

Com ho implementem?

Quines tècniques són les més efectives per a l'ensenyament de l'entonació?

Resultats recents sobre l'**ensenyament de la prosòdia** d'una L2 indiquen:

1) Les **tasques de percepció auditiva** ajuden a millorar la pronúncia.

2) L'**input didàctic audiovisual**, així com el **feedback visual de l'entonació,** proporcionen millors resultats que l'input únicament auditiu (Hurley 1992, Hardison 2005, Delmonte 2010).

3) La **contextualització pragmàtica** és essencial (Hurley 1992, Neri et al. 2003, Levis i Pickering 2004, Hardison 2005, Romero-Trillo 2012).

4) Reforç positiu de la **gestualitat** (Gluhareva et al. 2015).

Estratègies de suport

Percepció i producció

- Exercicis d'escoltar i repetir amb diferents veus i patrons accentuals, i en versió lenta
- Exercicis de pronunciació i comparació posterior
- **Exercicis autoavaluats** de discriminació

Input audiovisual

- Presentació materials en àudio i en vídeo, amb accés online a la corba entonativa

Gestualitat

- Presentació dels materials amb gestualitat pragmàtica.

Adequació pragmàtica

- Presentació de les entonacions en context
- **Exercicis autoavaluats** d'adequació pragmàtica

Entonació

- Assercions
- Peticions
- Preguntes
  - Total neutra
  - Total sorpresa
  - Total confirmació
  - Total repetició
  - Parcial neutra
  - Parcial sorpresa
  - Parcial prec
  - Parcial ordre
  - Parcial repetició

Pregunta total confirmacio

Quan ja t'imagines alguna cosa però no n'estàs segur del tot, pots demanar-ne confirmació amb una pregunta. Per exemple, la Núria sap que la seva companya de pis, la Bàrbara, sempre torna a casa a les dues i dina. Un dia la Bàrbara arriba amb molt de retard. La Núria veu que la Bàrbara arriba de pressa i, com que sap que ja passa de la seva hora de dinar, li pregunta si té gana.

Núria: Que tens gana?

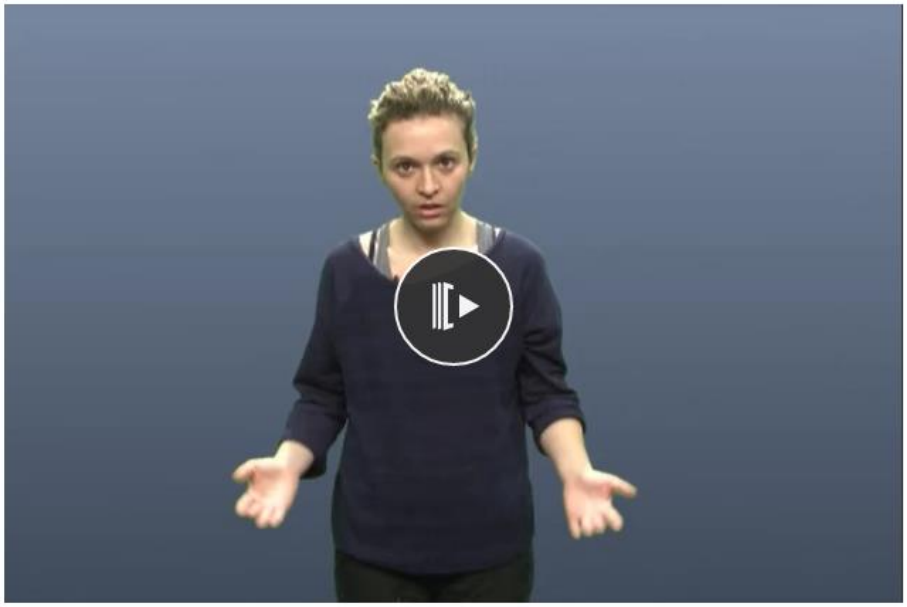

1: Com sona? Mira i escolta.

http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio/entonacio/pregunta-total-confirmacio

Perspectives d'ampliació, I

• **Mostrar l'entonació en context**: Afegir talls de converses de materials audiovisuals espontanis (e.g., *La Riera*).

Perspectives d'ampliació, II

- Crear un corpus de materials audiovisuals espontanis i d'oralitat fingida a fi de mostrar exemples d'usos diversos de segments i suprasegments.
- Ampliar els itineraris lingüístics a altres llengües
- Crear eines de reconeixement automàtic de la parla per tal que els usuaris es puguin treballar i puguin saber en quina mesura estan acostats als models.

Moltes gràcies!!

http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio